

SÖLVESBORGS KOMMUN

KVINNOFRID

Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

BAKGRUND	3
POLISANMÄLAN OCH RÄTTSLIGA FRÅGOR	4
FÖREBYGGANDE ARBETE OCH MÅLSÄTTNING	5
SOCIALTJÄNSTENS ÅTGÄRDSPROGRAM FÖR KVINNOR SOM UTSATTS FÖR MISSHANDEL .	6
DEN AKUTA SITUATIONEN	6
INSATSER PÅ LÄNGRE SIKT	7
KVINNOR SOM HAR UTSATTS FÖR PSYKISK ELLER FYSISK MISSHANDEL	7
SOCIALTJÄNSTENS ANSVAR.....	8
AKUTA INSATSER	8
INSATSER PÅ LÄNGRE SIKT	8
BARN SOM HAR SETT SIN MAMMA BLI UTSATT FÖR MISSHANDEL	8
MÄNNEN	9
SAMTAL MED KVINNAN.....	9
SAMVERKAN I KVINNOVÅLDSFRÅGOR INTERNT/EXTERNT PÅ INDIVID- OCH FAMILJEOMSORGEN.....	10
SKOLANS UPPDRAG OCH ARBETE.....	10
KVINNOJOURNEN EMBLA I SÖLVESBORG	10
KVINNOFRIDSPORTALEN – OM MÄNS VÅLD MOT KVINNOR.....	10
HANDBOK I HEDERSPROBLEMATIKEN	10
BILAGOR	11, 12

BAKGRUND

Misshandel, våldtäkt och olaga hot är brott som faller under allmänt åtal i Sverige. Det betyder att vem som helst kan polisanmäla våld mot kvinnor. Det måste inte vara kvinnan själv som anmäler för att mannen skall kunna åtalas. Ändå anmäls endast ett fåtal av dessa brott till polisen. Mäns våld mot kvinnor tas inte på allvar.

Myterna kring män som misshandlar kvinnor är fortfarande många. En sådan myt är att män som slår ofta är berusade eller drogpåverkade. Det stämmer inte. De flesta män som slår är fullt medvetna om sina handlingar. Män som misshandlar kvinnor finns inom alla yrkeskategorier och alla samhällsgrupper. De är i olika åldrar och kommer från alla sorts miljöer. Det enda de har gemensamt är att de har brister i sin mansroll och därför misshandlar.

De flesta män som misshandlar gör det när ingen annan ser. Männens våld är inte obehärskat, utan tvärtom kontrollerat till tid, plats, person, graden av våld och var på kroppen han slår.

Enligt FN:s deklARATION "Violence against Women" är hela samhället ansvarigt för mäns våld mot kvinnor. Vänner och grannar som blundar för våldet, läkare som nöjer sig med att behandla benbrott och sår, socialarbetare som ser misshandeln som kommunikationsproblem mellan man och kvinna, poliser som inte ingriper och åklagare som inte åtalar har alla ansvar, skriver FN.

Mäns våld mot kvinnor handlar om makt – både på ett individuellt och strukturellt plan. Makten mellan män och kvinnor i samhället är fortfarande orättvist fördelad. Detsamma gäller inom familjen. Det finns ett nära samband mellan mäns våld mot kvinnor och obalansen i deras inbördes förhållande. Män som slår använder våld för att upprätthålla någon slags överordning.

Arbetet mot mäns våld måste innehålla både stöd och hjälp för utsatta kvinnor, tydliga markeringar mot de män som slår och hotar, samt åtgärder för att stärka kvinnors ställning i samhället. Arbetet med att bygga upp en positiv jämställd mansroll måste börja redan i tidig ålder. Det enda sättet att få ett långsiktigt slut på mäns våld mot kvinnor är att skapa ett jämställt samhälle.

Våld mot kvinnor är ett sammansatt och mångfacetterat problem. Det omfattar såväl rättsliga som sociala och hälso- och sjukvårdsaspekter. Våldet medför också samhällsekonomiska konsekvenser. Framför allt medför det många gånger stora lidanden för den enskilde och barn i våldets närhet.

Socialtjänsten är den myndighet som har det främsta ansvaret för att angripa och söka lösningar till sociala problem. Som en del i detta ansvar ligger att utveckla metoder som ger den våldsutsatta kvinnan och hennes barn skydd och stöd. Det ligger även inom socialtjänstens ansvarsområde att utforma detta sociala arbete så att det inkluderar männens ansvarstagande för sitt våldsbeteende och samtidigt ge stöd åt de män som vill förändra sitt beteende.

POLISANMÄLAN OCH RÄTTSLIGA FRÅGOR

Kvinnomisshandel och grov kvinnofridskränkning är brott som faller under allmänt åtal. Enligt 14 kap 2 § sekretesslagen kan personal inom socialtjänsten lämna uppgift till polis- och åklagarmyndighet angående misstankar om vissa allvarliga brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år. När det gäller misstanke om försök till brott kan uppgifter lämnas om det för brottet inte är föreskrivet lindrigare straff än två år. Någon skyldighet att på eget initiativ lämna uppgifterna finns inte. Däremot är personal inom socialtjänsten skyldig att lämna ut uppgifterna på förfrågan från annan myndighet, se 15 kap 5 § sekretesslagen. Kvinnan behöver veta vad som sker efter en polisanmälan. Detta innefattar insatser som målsägandebiträde, stödperson, besöksförbud, trygghetspaket, skyddad adress och identitet.

FÖREBYGGANDE ARBETE OCH MÅLSÄTTNING

- Kommunen skall aktivt samverka med primärvården, mödravårdscentralen och psykiatrin.
- Kommunen skall aktivt stödja Kvinnojouren och Mansjouren.
- Kommunen skall erbjuda de kommuninvånare som så önskar, möjlighet att kostnadsfritt delta i utbildning för att lära sig att hantera sin aggressivitet.
- Socialtjänsten skall aktivt samverka med skola och barnomsorg.
- I undervisningen i ämnet samhällskunskap skall utbildningen främja aktningen för varje människas egenvärde oavsett kön, klass och etniska bakgrund. Vidare skall pojkars och flickors, kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter aktivt och medvetet tydliggöras (kursplan för samhällskunskap).
- Skolan skall även lära ut strategier för att undvika våldsamma handlingar och situationer.

SOCIALTJÄNSTENS ÅTGÄRDSPROGRAM FÖR KVINNOR SOM UTSATTS FÖR MISSHANDEL

Den akuta situationen

Kvinnan som utsatts för misshandel skall erbjudas tid samma dag som hon tar kontakt med individ- och familjeomsorgen.

Om möjligt är det bra om kvinnan, vid fortsatt kontakt, kan behålla samma handläggare som hon träffar vid första tillfället.

Att läkarundersökning utförs är mycket viktigt inför en kommande rättsprocess. Följ med om kvinnan önskar det. Om kvinnan är ovillig att låta sig läkarundersökas, skall skadorna dokumenteras detaljerat och journalföras. Var på kroppen de sitter, storlek och färg.

Kvinnan skall erbjudas skyddat boende om hon så önskar, eventuellt förmedla kontakt med Kvinnojouren.

Uppmana kvinnan att polisanmäla misshandeln och följ med henne om hon så önskar.

Polisen har också möjlighet att komma till socialtjänsten för att ta upp anmälan. Socialsekreteraren kan göra polisanmälan om kvinnan samtycker, se sidan 4.

Om barn finns i familjen, observera deras situation. Var finns barnen? Hur ser deras situation ut? Vilka behov har de just nu? Tala enskilt med barnen.

Informera om den rättsliga processen.

Informera om möjligheten att få målsägandebiträde, besöksförbud och polisens trygghetspaket, åtgärder som förutsätter att polisanmälan gjorts.

Gå igenom de omedelbara praktiska behoven.

Behövs hjälp med:

- ekonomi
- bostad
- hämtning av personliga tillhörigheter
- kontakt med anhöriga

Om tolk behövs skall kvinnan godkänna denna. OBS! Låt ej barn eller annan anhörig tolka.

I den akuta situationen har kvinnan behov av ordentligt med tid. Hon behöver få berätta sin historia utan ifrågasättande. Förtala inte mannen. Lägg inga egna värderingar på parets relation och förhållande.

Ta reda på vad kvinnan är mest rädd för just nu och vad hon är rädd skall hända i fortsättningen.

Räkna med att kvinnan är kaotisk i den akuta situationen.

Hon behöver mycket hjälp med att få sin egen verklighet bekräftad pga att hon troligen under lång tid fått denna definierad genom mannen.

Insatser på längre sikt

Kvinnan kommer att ha behov av stödjande samtal under en lång tid framöver, eventuellt vara behjälplig vid kontakt med psykiatrin. Socialsekreteraren skall ta initiativet till fortsatt kontakt.

Om mannen behöver en samtalskontakt skall han ha en annan handläggare.

Även om kvinnan går tillbaka till mannen, försök behålla kontakten.

Tänk på möjligheten att tillsätta kontaktperson/kontaktfamilj för avlastning eller för att sköta överlämnandet vid eventuellt umgänge.

Tänk på att barnen blir mycket känslomässigt utsatta när deras mor blir slagen.

Bli inte arg eller besviken om kvinnan väljer att gå tillbaka. Många kvinnor återvänder flera gånger till misshandlaren innan de slutligen bestämmer sig för att lämna honom. Att göra sig fri från mannen är en långvarig process.

Kvinnor som har utsatts för psykisk eller fysisk misshandel

En kvinna som utsatts för misshandel är inte en enstaka händelse utan ett mönster av övergrepp som omfattar våld av olika grad, hot om våld eller skada, sexuella övergrepp, psykiskt våld, känslomässiga övergrepp, skadegörelse, isolering och ekonomisk kontroll. En kvinna som utsatts för misshandel kan involvera barnen direkt eller indirekt. Att utsättas för psykiska, fysiska eller sexuella övergrepp leder alltid till medicinska, psykologiska och sociala konsekvenser för kvinnan. Det är därför av vikt att uppmärksamma dessa fall och att ha rutiner för att ställa frågor om misshandel.

Vid samtalet med kvinnan ska socialsekreteraren ha med den checklista som ekonomigruppen har för att vara säker på att inte glömma att ge kvinnan någon viktig information.

Socialsekreteraren kan göra polisanmälan även om kvinnan inte samtycker.

SOCIALTJÄNSTENS ANSVAR

Enligt 5 kap 11 § SoL skall nämnden verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Nämnden skall särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp att förändra sin situation. Nämnden skall också särskilt beakta att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp. (2007:225)

Bland annat 5 kap 1 § SoL anger att socialtjänsten har ett särskilt ansvar för barn som far illa eller på andra sätt lever i utsatta situationer. 3 kap 1 § SoL klargör även att det ankommer på nämnden att söka samverka och i samarbete med myndigheter och frivilligorganisationer förebygga sociala problem.

Akuta insatser

Det första handläggaren bör tänka på är att tala med kvinnan utan mannens närvaro. Handläggaren bör inte lämna kvinnan ensam i rummet. Det är viktigt att våga ställa frågor om det som har hänt och att lyssna på det som kvinnan säger utan att värdera det hon säger. Ta reda på hur situationen behöver se ut för att kvinnan ska kunna känna trygghet. Samtala även med kvinnan om vilken hjälp hon vill ha av socialsekreteraren.

Det är viktigt att klargöra att mannen är ytterst ansvarig för sitt våldsbeteende.

Samordnaren gör först bedömningen om kvinnan ska ha kontakt med någon från ekonomigruppen eller någon från stöd- och motivationsgruppen.

Insatser på längre sikt

Att utsättas för misshandel – i synnerhet av någon närstående såsom vid kvinnomisshandel – kan medföra behov av stöd under lång tid. Kvinnan kan behöva hjälp att bearbeta skuld- och skamkänslor, stärka sitt självförtroende och få möjlighet att ta kontroll över sitt liv. Om kvinnan väljer att återvända till mannen är det viktigt att prata om vad hon har gjort hitintills och vad hon kan göra för att minimera risker för sig själv och eventuella barn.

Satsningar skall göras på ytterligare förebyggande arbete, bland annat i skolorna, för att därmed bidra till förändrade attityder och nolltolerans mot mäns våld mot kvinnor.

Barn som har sett sin mamma bli utsatt för misshandel

”Alla barn har rätt att skyddas mot alla former av psykiskt och fysiskt våld” (Artikel 19 i FN’s konvention om barns rättigheter)

Om det finns barn i familjen måste planeringen av insatser också omfatta dem. Om kvinnan har barn måste socialsekreteraren prata särskilt om dessa. Den information som socialsekreteraren måste få är var barnen finns i dagsläget. Bevittnade barnen misshandeln? Hur ser deras situation ut? Vilka behov har de just nu? Tala enskilt med barnen – stöd i detta kan tas av handläggare från barn och familj. Det är barn och familj som erbjuder hjälp till barnen och fattar beslut om utredning skall inledas i barnnärheten. Det är socialsekreterarens ansvar att se till att samverkan sker internt/externt.

Mannen

Mannen skall erbjudas stödåtgärder exempelvis utbildning för att lära sig att hantera sin aggressivitet. I alla lägen är det viktigt att mannen och kvinnan får olika socialsekreterare.

Samtal med kvinnan

Kom ihåg i samtalen med kvinnan:

att...

- fråga om våld eller övergrepp
- bekräfta allvaret i våld i nära relationer som ett brott
- tänka på klientens omedelbara säkerhet
- poängtera att ingen förtjänar att bli slagen, misshandel är ett brott
- ge klienten en lista med tillgängliga stödresurser i kommunen.

att inte...

- kritisera, ge skuld eller skam
- moralisera
- ignorera yppande om våld i nära relationer
- ställa dig på förövarens sida
- fråga "varför går du inte"

Samverkan i kvinnovåldsfrågor internt/externt på individ- och familjeomsorgen

Individ- och familjeomsorgen deltar i den lokala samverkansgruppen mot kvinnovåld. I samverkansgruppen deltar: individ- och familjeomsorgen, frivården, psykiatri, kvinnojouren, polisen och frivilliga samhällsarbetarna.

Skolans uppdrag och arbete

Skolan har genom Läroplanens stadgande ett stort ansvar för att bibringa eleverna en förmåga att respektera andra människors egenvärde och för att eleverna tar avstånd från att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling samt medverkar till att bistå andra människor. Dessa strävansmål utgör del av den värdegrund som skall genomsyra allt arbete i skolan (avsnitt 2.1 Normer och värden i 1994 års Läroplan för det obligatoriska skolväsendet).

Av de riktlinjer inom det aktuella området som följer av dessa strävansmål framgår att alla som arbetar i skolan bl a aktivt skall motverka trakasserier och förtryck av individer eller grupper. Lärare skall dessutom klargöra och med eleverna diskutera det svenska samhällets värdegrund och dess konsekvenser för det personliga handlandet.

Kvinnojouren Embla i Sölvesborg

www.kvinnojourenembla.se

Kvinnojouren är idag en av samhällets viktigaste aktörer för att hjälpa och att stötta våldsutsatta kvinnor samt att synliggöra och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Kvinnofridsportalen – om mäns våld mot kvinnor

www.kvinnofridsportalen.se

Kvinnofridsportalen är ett faktacentrum för oss som möter kvinnorna, männen och barnen eller vill lära oss mer om problematiken.

Här finns allt från rapporter, statistik, exempel på olika verksamheter och projekt till aktuella konferenser, utbildningar och litteratur.

Handbok i hedersproblematiken

www.lansstyrelsen.se

Länsstyrelserna i Blekinge, Kalmar och Kronobergs län har arbetat fram en handbok i hedersproblematik.

HISTORISKA ÅRTAL

Några intressanta rättsliga reformer för kvinnors trygghet och rättigheter.

1864 – Hustruaga blir ett brott.

1919 – Lika och allmän rösträtt införs samt valbarhet för kvinnor och män.

1920 – Upphävs makens målsmanskap och husbondevälde över hustrun, dvs även den gifta kvinnan blir myndig.

1944 – Åklagare får rätt att även utan kvinnans anmälan åtala mannen för grov misshandel i hemmet.

1965 – Livlig debatt om huruvida våldtäkt inom äktenskapet överhuvudtaget kan anses förekomma. Slutligt resultat blir kriminalisering.

1975 – Regeringsformen markerar lika rättigheter för kvinnor och män.

1980 – Sverige erkänner FN:s konvention om avskaffande av all diskriminering av kvinnor.

1982 – "Normalgraden" av misshandel inom hemmets fyra väggar faller under allmänt åtal.

1982 – Lag om förbud mot omskärelse av kvinnor.

1984 – Möjligheterna att straffa sexualbrott ökar, bland annat vidgas våldtäktsbegreppet.

1988 - Besöksförbudlagen börjar gälla vid bland annat våldshot mot kvinnor. Rätt till målsägandebiträde, dvs eget ombud betalt av staten vid rättegång rörande sexualbrott och vid viss misshandel.

1993 – FN:s deklaration om avskaffande av våld mot kvinnor.

1995 – Pekingdeklarationen med aktionsprogram antas vid FN:s fjärde kvinnokonferens.

1997, 2000 – Förbättrat skydd inom bl a folkbokföringen för förföljda personer avseende skydd för personuppgifter.

1998 – Regeringens proposition 1997/98:55 Kvinnofrid.

1998 – Grov kvinnofridskränkning samt lagen om förbud mot köp av sexuella tjänster.

2005 – En reformerad sexualbrottslagstiftning införs.

2006 – Förbättrat skydd inom alla myndigheter för förföljda personer avseende skydd för personuppgifter.

2006 – Utökade möjligheter för socialtjänsten att polisanmäla brott mot bl a kvinnor.

INTRESSANTA RÄTTLIGA REFORMER FÖR BARNENS TRYGGHET OCH RÄTTIGHETER

1734 – Om föräldrar misshandlar sitt barn till döds betraktas det som dråp "av våda".

1880-talet – Aga skall utdelas med "kärleksfullt allvar och med rättelse efter den felandes ålder och egenart" (Fram till skolstadgan 1957).

1918 – Kroppslig bestraffning och kränkande behandling av elever i högre folkskolor och kommunala högre skolor förbjuds.

1928 – Kroppslig bestraffning och kränkande behandling av elever i de allmänna läroverken förbjuds.

1958 – Rätten för lärare att aga elever i de lägre folkskolorna upphävs.

1920-1966 – Lagen om barn i äktenskap stadgar att "om det för barnets uppfostran var nödigt, föräldrarna ägde tukta barnet på så sätt som med hänsyn till barnets ålder och övriga omständigheter fick anses lämpligt" (stryks 1966 och aga jämföras med misshandel).

1979 – Aga i hemmet förbjuds (Sverige först i världen).

1990 – Sverige erkänner FN:s konvention om barnets rättigheter där barnmisshandel tas upp i artikel 19.

2006 – Utökade möjligheter för socialtjänsten att polisanmäla brott.

